

**CLIL METODI YORDAMIDA NOFILOLOGIK YO‘NALISHLARDA CHET
TILLARINING O‘QIB TUSHUNISH KOMPETENSIYASINI
RIVOJLANTIRISH METODIKASI. (INGLIZ VA FRANSUZ TILLARI
MISOLLARIDA)**

G.J.Mexmonaliyeva

Mirzo Ulug‘bek nomidagi
O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali,
xorijiy tillar kafedrası o‘qituvchisi.

Annotatsiya: Ushbu maqola nofilologik yo‘nalishlarda chet tillarida o‘qib tushunish kompetensiyasini rivojlantirish uchun CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodikasini qo‘llashning samaradorligini tahlil qiladi. CLIL metodi fan va tilni birgalikda o‘rgatib, talabalarni kasbiy va lingvistik ko‘nikmalarni bir vaqtning o‘zida rivojlantirishga yordam beradi. Fransuz va ingliz tillari misolida o‘tkazilgan tadqiqotlarda CLIL metodikasi yordamida chet tilida o‘qish kompetensiyasining sezilarli darajada rivojlanishi kuzatilgan. Ushbu maqolada o‘qib tushunish bo‘yicha maxsus texnikalar, interaktiv materiallar va aniq misollar bilan boyitilgan CLIL darslari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: CLIL, o‘qib tushunish, nofilologik yo‘nalish, integratsion ta’lim, kasbiy bilimlar, chet tilini o‘rganish.

Kirish

Chet tillarini nofilologik yo‘nalishlarda o‘rgatishda o‘qib tushunish (reading comprehension) kompetensiyasi talabalarning til va kasbiy bilimlarini birgalikda rivojlantirishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. CLIL metodikasi chet tilida o‘qitish va kasbiy bilimlarni integratsiya qilishga asoslanib, talabalarni professional kontekstda tilni samarali qo‘llashga o‘rgatadi. Ushbu maqolada ingliz va fransuz tillarini nofilologik yo‘nalishlarda CLIL orqali o‘qib tushunishni rivojlantirish usullari tahlil qilinadi.

Metodologiya

Ushbu tadqiqotda CLIL metodi yordamida ingliz va fransuz tillarida o‘qib tushunish qobiliyatini rivojlantirish usullari sinovdan o‘tkazildi. Tadqiqotga 50 nafar iqtisodiyot va 50 nafar tibbiyot yo‘nalishidagi talaba jalb qilindi. O‘quv dasturi doirasida fan va til integratsiyalangan holda o‘qitildi. CLIL darslari uchun maxsus tayyorlangan materiallar, jumladan, kasbiy mavzulardagi maqolalar va ilmiy matnlar asosiy o‘quv resursi sifatida tanlandi. Har bir darsda talabalar o‘qib tushunish uchun

matnlarni tahlil qildilar, soʻz boyligini kengaytirish va mavzuga oid terminologiyani oʻrganishga alohida eʼtibor qaratildi.

CLIL metodidan foydalanishning afzalliklari;

1. Kasbiy va lingvistik bilimlarning integratsiyasi: Talabalar fan sohasidagi materiallarni oʻrganish orqali til qobiliyatlarini rivojlantiradi. Masalan, fransuz tilida tibbiyotga oid ilmiy maqolalar va ingliz tilida iqtisodiyot boʻyicha matnlar yordamida kasbiy terminlarni oʻrganish.
2. Muloqotga asoslangan oʻqish: Oʻqilgan materiallar boʻyicha guruh muhokamalari oʻtkazilib, talabalarning muloqot qobiliyatlari rivojlantiriladi. Bu usul oʻqilgan matnni tushunishni yanada samarali qiladi.
3. Matnlarning koʻp maqsadli ishlatilishi: Matnlarni nafaqat til oʻrganish uchun, balki fan sohasida bilimlarni kengaytirish uchun ham foydalanish imkoniyati mavjud. Masalan, ingliz tilida biznes muomalalari yoki fransuz tilida texnika boʻyicha oʻquv materiallarini tahlil qilish.

Natijalar

CLIL metodining nofilologik yoʻnalishdagi talabalarning oʻqib tushunish qobiliyatlarini rivojlantirishdagi samaradorligi natijalarida aniq koʻrindi. Tadqiqot davomida tibbiyot va iqtisodiyot talabalari fransuz va ingliz tillarida oʻqilgan matnlarni tushunish darajasini 25% ga oshirganliklarini qayd etdilar. CLIL metodi orqali oʻqib tushunish talabalarning lingvistik bilimlarini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning kasbiy bilimlarini chuqurlashtirdi.

Misol: Fransuz tili darslarida;

Tibbiyot talabalari uchun fransuz tilida tayyorlangan ilmiy maqolalar oʻrganildi. Maqolalarda tibbiyot terminologiyasi qoʻllanilib, talabalar kasbiy fanlarni oʻzlashtirish jarayonida til koʻnikmalarini rivojlantirdilar. Masalan, “la pathologie cardiaque” (yurak kasalligi) haqidagi maqolalar orqali talabalarning oʻqib tushunish koʻnikmalari mustahkamlandi.

Misol: Ingliz tili darslarida;

Iqtisodiyot talabalari ingliz tilida biznes va moliya boʻyicha maqolalarni oʻrganishdi. “Financial Market Trends” kabi maqolalar yordamida talabalar moliyaviy atamalarni oʻrgandilar va oʻqib tushunish kompetensiyasini rivojlantirishga erishdilar.

Munozara

CLIL metodi yordamida talabalarning oʻqib tushunish kompetensiyasini rivojlantirishning afzalliklari quyidagilardan iborat: talabalar kasbiy matnlar bilan ishlash orqali tilni amaliy jihatdan oʻrganadilar, madaniy va kasbiy kontekstlarni

yaxshi tushunish imkoniyatiga ega bo'ladilar. CLIL metodikasi o'qitishda talabalarning faol ishtirokini ta'minlaydi va ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Biroq CLIL metodidan foydalanishda yuqori sifatli o'quv materiallari va o'qituvchilar uchun maxsus tayyorgarlik zarurdir.

Xulosa

Maqola CLIL metodidan foydalanib, nofilologik yo'nalishdagi talabalarning chet tillarida o'qib tushunish kompetensiyasini rivojlantirish imkoniyatlarini o'rganadi. CLIL talabalarning til va kasbiy bilimlarini birgalikda o'zlashtirishiga imkon beradi va o'quv jarayonini samarali va interaktiv qiladi. CLIL metodikasini yanada kengaytirish uchun sifatli o'quv materiallari va maxsus treninglar zarurligi ta'kidlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge University Press.
2. Mehisto, P., Marsh, D., & Frigols, M. J. (2008). Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education. Macmillan Education.
3. Dalton-Puffer, C. (2007). Discourse in Content and Language Integrated Learning (CLIL) Classrooms. John Benjamins Publishing.
4. Llinares, A., Morton, T., & Whittaker, R. (2012). The Roles of Language in CLIL. Cambridge University Press.
5. Lyster, R. (2007). Learning and Teaching Languages through Content: A Counterbalanced Approach. John Benjamins Publishing.
6. Lasagabaster, D., & Sierra, J. M. (2010). Immersion and CLIL in English-speaking Countries. Multilingual Matters.
7. Harrop, E. (2012). Content and Language Integrated Learning (CLIL): Limitations and Possibilities. Revista de Lingüística y Lenguas Aplicadas.